

500 FORINT SEM JUT EGY NAPRA

Károly fél éve él az utcán

Szerencsétlen válás, a munkahely elvesztése – Károly példája igazolja: valóban elég ennyi ahhoz, hogy utcára kerüljön valaki. Az 59 éves szegedi férfi a kora miatt nem kap munkát, már csak a nyugdíjazásában bízik. Addig is hajléktalanszállón lakik.

KANCSÁR TÍMEA

Attól, hogy az átmeneti szállón lakom, még nem muszáj úgy kinézniem – jelentette ki a szegedi Szabó Károly. Az 59 éves férfi inget és farmernadrágot viselt, amikor találkoztunk. Ad a megjelenésére. Tavaly januárban elvesztette utolsó állását: kazánfűtő volt az egyik szegedi vállalatnál.

Az utcasepréshez is protekció kell

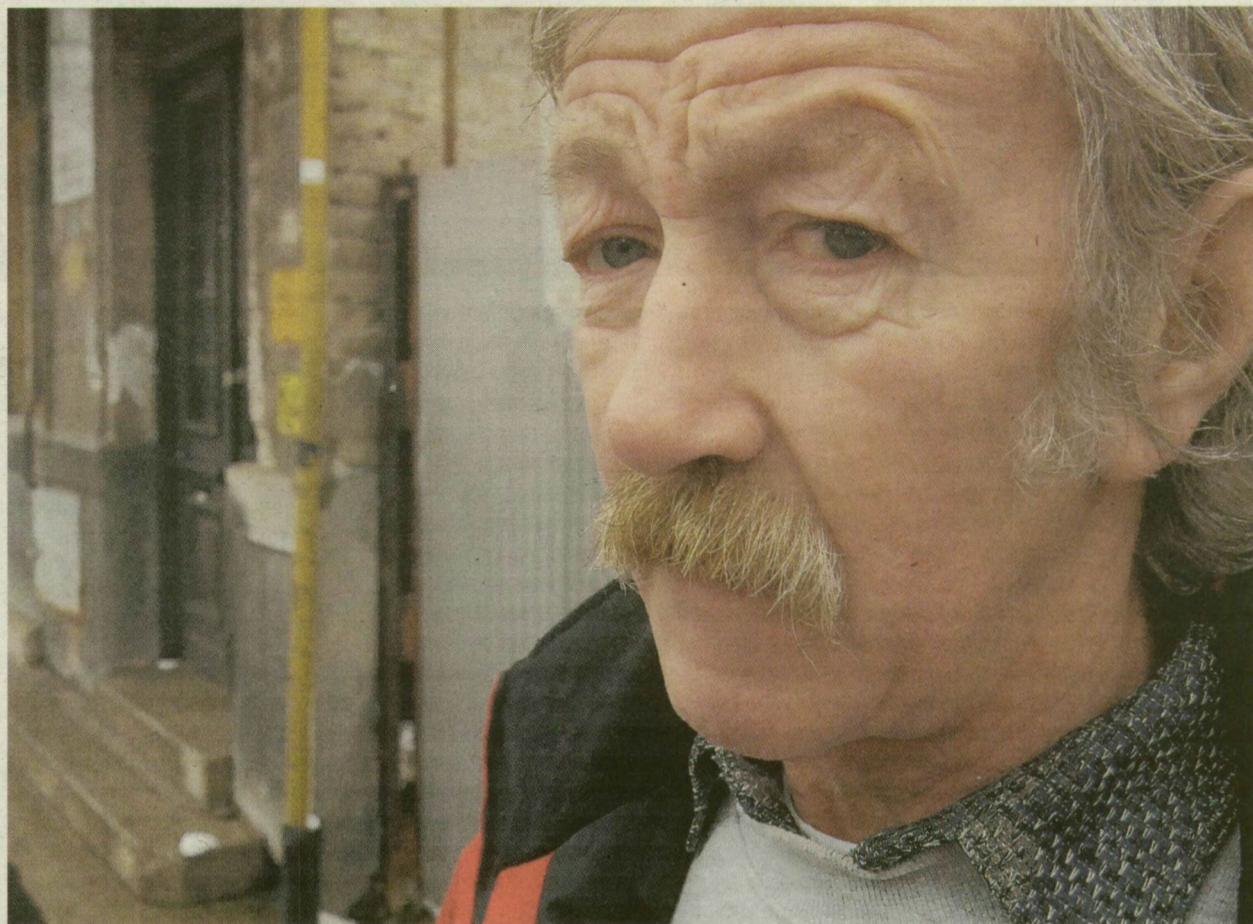
Élete során több helyen is dolgozott, több mint 45 év munkaviszonyt könyvelhet el. Esztergályos, kazánfűtő és hivatásos sofőr. Több mint egy éve nem talál állást. Túl öreg – mondják neki a legtöbb munkahelyen. 2006-ban elvált harmadik feleségétől, akivel volt egy közös lakásuk. Hitelre vették, és amikor különmentek, eladták. De a lakás árából csak a hitelt tudták törleszteni. Károly egy ideig a 34 éves fiával és annak barátnőjével élt egy albérletben, de a főbérlő eladta a lakást. Károly fia most Németországban dolgozik, ő pedig az utcára került.

→ KI MEHET A SZÁLLÓRA? – A hajléktalanok átmeneti szállása összesen 10 nő és 21 férfi befogadására alkalmas. Folyamatosan telt ház van. A szintén az Indóház téren működő idényszálló – november 1-jétől április 30-áig – éjszakára plusz kilenc nőnek tud fekvőhelyet biztosítani – mondta Mészáros Zsuzsanna, a szálló szociális munkása. Azt is megtudtuk: a menedékhelyen egy évig lehet tartózkodni, de ezt inkább inkább esetben még egy évre meg lehet hosszabbítani. Mielőtt bárkit felvesznek a szállóba, személyesen elbeszélgetnek vele. Fontos ugyanis, hogy az igénylőnek legyenek céljai, mivel az intézmény a vissza-illeszkedést szolgálja.

– Még az utcasepréshez is protekció kell – állítja a férfi. Csak néhány napot töltött a szabad ég alatt, aludt a padon. 24 ezer 800 forintos álláskeresői segélyt kap. Az összegből 10 ezer 560 forintot befizet az Indóház téri hajléktalanok átmeneti szállásának, így van fedél a feje felett.

Heti adag: egy kiló kenyér, margarinnal

Tizenkét emberrel osztózik egy szobán, emeletes ágyon alszik. Szekré-

■ SZABÓ KÁROLY GYAKRAN ÁBRÁNDOZIK A RÉGI NYARALÁSOKRÓL

Fotó: Segesvári Csaba

nyébe mindössze néhány ruhadarab és pár személyes dolog, például instant kávé fér. Holmiját a fiáéknál, illetve egy garázsban tárolják. Van DVD-lejátszója és tévéje is, de azt mondja, a szállóra egy villanyborotvát sem lehet bevinni. Nem engedélyezett, valószínűleg hamar lába kelne. A mobilját viszont mindig magánál hordja.

– Zavarja, ha rágyújtok? Tudom, kicsit büdösebb, mint az átlag, de olcsóbb. Nagyon nehéz hónapom volt. Karácsony előtt kaptam az utolsó segélyt. Hat hétig kellett élnem 14 ezer 240 forintból – mesélte Károly. El-

mondta, ha már nagyon szorul a nadrágszíj, egy hétig ki lehet bírni egy kiló kenyérral, és egy 99 forintos margarinnal. A Mátyás téren, a ferenceseknél reggelit és esténként főtt ételt kap sorstársaival együtt.

Kisfröccsön vett nyugalom

– Tétlenségben telnek a napjaim. A reggeli után körbemeget a szállón a Délmagyar. Amikor jó idő van, sétálok a városban. Ha egy jó filmet vagy autóversenyt adnak a tévében, beülök az egyik kocsmába. Ott legalább találkozom új arcokkal. Egy 45-50 forintos

kisfröccs megéri, hogy nyugodtan legyek, a szállón túl sokan kommentálják a műsort – osztotta meg velünk, milyen egy napja. Azt is elmondta, ha rossz az idő, akkor olvas. A háborús regények a kedvencei.

– Azelőtt minden nyáron utaztunk. Bejártuk a fél világot. Kéthavi túlórából egy hónapra le tudtunk menni a tengerpartra – ábrándozott Károly. Szerinte mindennek a rendszerváltás az oka. Májusban betölti a hatvanát, nyugdíjba mehet. Nagyjából ötször annyi lesz a bevétele, mint az elmúlt évben. Albérletbe szeretne költözni.

LENGYEL KATONÁK KERÜLTEK 1939-BEN A MÓRAHALMI LAKTANYÁBA

Wranáról magyarosítottak

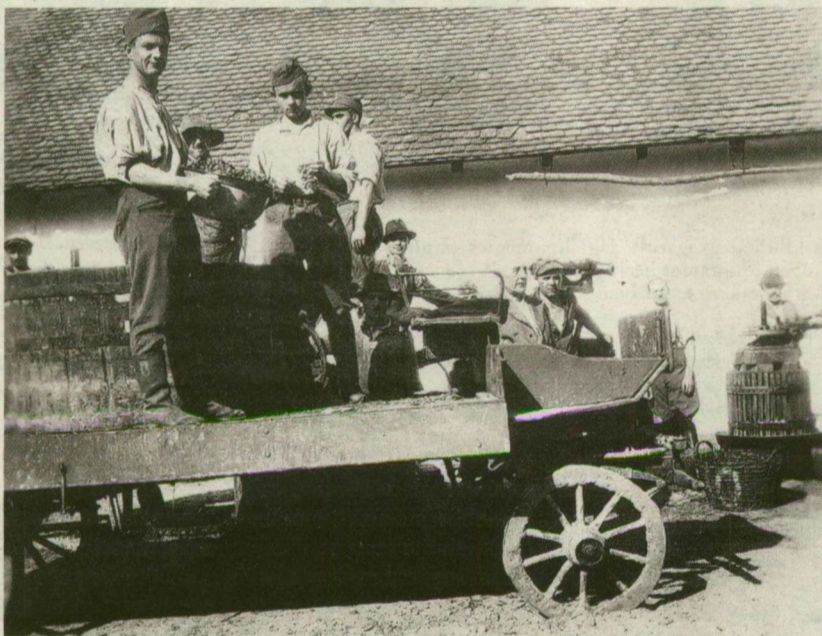
Háromszáz lengyel katonát fogadott be az 1939 őszen üresen álló mórhalmi „határvadász” laktanya. A később lefegyverzett, internált lengyelek többsége továbbállt, de néhányan maradtak: Jozef Marian Wranát a szerelem és az újrakezdés lehetősége kötötte ide, változtatta Várnai-vá. A hatvan évvel ezelőtti családi história is része az idei Csongrád megyei lengyel emlékévknek.

ÚJSÁZSI ILONA

– Önkéntesként nekiment az oroszoknak, hadifogságba került az első világháborúban az édesapám, Jozef Marian Wrana. Aztán talpra állt, megnősült. Am a második világháborúban odavesztett a felesége és a kislánya, de még a szülei is... Vagy kétszáz kilométerre benyomultak Lengyelország tésztébe a szovjetek, eszeveszettezen bombázták a galíciai településeket – idezi föl a családi legendáriumot Várnai Szilárd. A nyugdíjas szegedi mérnök nem tud lengyelül, de gyűjti a dokumentumokat a hatvan éve idekerült lengyelek kálváriájáról.

Jozef Marian Wrana olajkút-mesterként bejárta a fél világot: a Premier francia olajtársaság, majd egy amerikai cég alkalmazottjaként Jáva és Szumátra szigetén is dolgozott. A távoli kontinensen talált magának feleséget: egy lengyel emigráns család lányát csábította vissza az óházába. Am lengyelhonban hiába teremtet jölétet kis családjának, jött az újabb világégés.

– A Londonba menekült ideiglenes kormány óhajának engedve a lengyel katonáknak feletteseik kiadták a parancsot: zárt hadosztályként hagyják el az országot, s a baráti Magyarorszá-

■ DAMÁSI EMIL BIRTOKÁN SZÜRETELNI SEGÍTETTEK A KATONÁK

Fotó: Miskolczi Róbert

gon keresztül éri el a tenger, hogy csatlakozhassanak a külföldön szerveződő csapatokhoz – folytatja a családi históriával érintkező történelemleckerét Várnai Szilárd.

Közel ötven autó vonult át Szegeden – írta meg lapunk is 1939. október 5-én. A háromszáz lengyel katona számára kijelölt pihenőhely: Szeged-Alközpont akkoriban üresen álló határvadász laktanyája (a mai Mórhalom fürdője melletti öreg épület, ahol a megyei önkormányzati fenntartású idősek otthona rendezkedett be). Am a viszonyok változtak: a lengyeleket lefegyverezték, nem engedték tovább délnek, hanem internálták. – A többség csak az anyanyelvén tudott, de édesapám oroszul, ukránul, s persze

németül is beszélt. Így értett szót az itteniekkel.

Szatócsboltot bérelt a kübezházi sváb Szelgrád Mária a homokháti tanynavilág központjában. Ott ismerte meg a segítőkész Jozefet. Hamar kiderült: nem csak a német nyelv köti össze őket. – 1945 után az édesapám megkapta az engedélyt a házasságra – mesélte az egyetlen gyermek, Várnai Szilárd, aki otthon két és fél éves koráig csak német szót hallott, s édesapja 1964-ben bekövetkezett haláláig tiszteletteljes szeretetet, elfogadást látott.

Teherautó-sofőrként, aztán a gépállomáson dolgozott, felelős beosztásokat is kapott, miközben sokszoros újjátóként is ismerték Jozef Wranát, aki nevét Várnaira magyarosították. De nem „muszájból”, hanem hálából, mert itt otthonra lett. A mórhalmiak meg Papának hívták, mert befogadták.

– Az apám magyarul is megtanult – hangsúlyozza Várnai Szilárd –, de mindig németül káromkodott, lengyelül számolt és álmódott.

Csodák palotája a harmadikon

Noha alig tudta valaki, eddig is látogatható volt a szegedi egyetem pedagógusképző karán a védett természettudományi gyűjtemény. Most igazi kuriózum lesz belőle: csodák palotája.

DOMBAI TÜNDE

Nyolcvan éves díszletek között, a 21. század technikájával – azaz 137 millió forintos uniós támogatással és az ezt kiegészítő 24 milliós kari önerővel – interaktív természeti tudástár létesül 2010-re a Szegedi Tudományegyetem pedagógusképző karának Boldogasszony sugárúti épületében.

A régi, 1875-ben létesült polgári tanítóképző tudós oktatói alapozták meg a harmadik emeleti tetőablakok alatti gyűjteményt. Azóta gyarapodik a 10 ezres állattani preparátumgyűjtemény és herbárium, meg az 1000 darabos ásványtani kollekción. A kincseket rejtő patinás tárlók, a könyvtár, a laboratórium, az előadóterem az ezredfordulón kapott hivatalos védettséget: a nemzeti kulturális örökség része.

Ez kitüntetésnek szép, feladatnak viszont – pénz nélkül – nehéz. A védettség ugyanis azt jelenti, hogy a gyűjtemény nem mozdítható el a helyéről, és hozzányúlni is csak speciális engedélyek birtokában szabad. Létét eddig is jórészt Ilosvay György, a környezetbiológia és környezeti nevelés tanszék ad-

junktusa ódaadó figyelmének köszönheti. Egyetlen másik védett gyűjteménye van az egyetemnek: a kőzettár. A természettudományi kollekciónhoz foghatót viszont csak Budapesten látni.

A különösen ritka, régi csontvázaikat, kitömött és tartósítóban tárolt állatritkaságokat most költöztetik az épület másik felébe. Csomagolják a legelső, 1700-as évekből való metszeteket, a 130 éves kézzel festett üvegdiaképeket, az Afrika-vadász Kittenberger Kálmán ajándékozta koponyákat. Restaurálásra sorakozik az 1937-ből származó védett vidra, és a húszas években halva született 7 hónapos embermagzat.

– Kinyitjuk a gyűjteményt: a rejtett kincsekből turiszticalogató látványosságot állítunk össze a négyeseresére bővülő kiállítóterben. A laboratóriumban érdekes fizikai, kémiai, földrajzi, informatikai kísérleteket végzünk – mondta az ötletgazda Viskolcz Béla, a kémiai informatikai tanszék főiskolai tanára. Végül az egész internetes adatbázisban dolgozzák fel, hogy három dimenzióban, interneten keresztül is látogatható legyen a védett tudástár. A milliányi kiállítási tárgy 40 millió forintos restaurálására ugyan továbbra sem kaptak pénzt, de a kutatók azt mondják, 6-15 tanszéki szakember erőfeszítésével e feladatot is megoldják.

további FOTÓK a témáról az interneten www.delmagyar.hu

■ VISKOLCZ BÉLA ÖTLETGAZDA A LABORBAN

Fotó: Karnok Csaba

→ Emlékév

2009 lengyel év Csongrád megyében. Többféle rendezvényt szerveznek – többek között vándorkiállítás a közös történelmi múlt felidézésére, de a katyni vérengzés áldozatainak emlékére is. A megyei „lengyel központban”, Mórhalmon konferenciát szerveznek, illetve emléktáblát is avatnak.